

LINSCHOTEN – VEREENIGING

VERSLAG VAN DE 111DE ALGEMENE LEDENVERGADERING, LLOYD HOTEL, AMSTERDAM, 29 JUNI 2019, 14.30 UUR

Aanwezig namens het bestuur: Carolien Stolte, plv. voorzitter; Ron Brand, secretaris; Martijn Punt, penningmeester; Stefan Deconinck, lid.

Aanwezige leden: 25

Afwezig met bericht van verhindering: L.M. Akveld, J.W.F. Bausch, J. Boéré, J.P. ter Brugge, A.P.H.M. Cobben, B. Coelen, A.M.C. van Dissel, R. den Dulk, S. Engelsman, J. Frénay, P. de Gier, M.T. van Groesen, S.J. de Groot, E.M. Jacobs, W. Kamperman, A.C. Kieskamp, H. Kistermann, R. Koolwijk, M. Limberger, S. de Meer, J. Meerkerk, J.T. Nelemans, Y. Nuboer, M.E. Potjewijd-Kuipers, J.C. Snellen van Vollenhoven, W.G. Stapper, D.J. Tang, W. Vervenne, A. Weber.

1. Opening

Bij afwezigheid van voorzitter Michiel van Groesen, die momenteel verblijft in Princeton, Verenigde Staten van Amerika, opent plaatsvervangend voorzitter Carolien Stolte de ledenvergadering. Vanwege het zeer warme weer en de Nederlandse voetbalvrouwen die vanmiddag de kwartfinale tegen Italië spelen (einduitslag 2-0 voor Nederland, dat daardoor de halve finale bereikt) zijn er minder aanmeldingen dan gebruikelijk. In het Lloyd Hotel is een bijzonder locatie gevonden voor de ledenvergadering. De temperatuur in de kamer waar vroeger de bestuursvergaderingen werden gehouden is bijzonder aangenaam.

Voordat de ledenvergadering begint, is de heer Piet Boogert, General Manager van het Lloyd Hotel, gevraagd een presentatie te verzorgen over de geschiedenis van de Koninklijke Hollandsche Lloyd en het gebouw van het Lloyd Hotel in het bijzonder. Hij begint zijn verhaal met het feit dat het Lloyd Hotel nog geen honderd jaar bestaat, het werd in 1921 geopend. In de relatief korte geschiedenis kende het gebouw diverse bestemmingen. De Koninklijke Hollandsche Lloyd (KHL) was een scheepvaartmaatschappij, die naast vracht ook passagiers vervoerde. Na de Eerste Wereldoorlog was de behoefte aan scheepsruimte groot, vanuit Oost-Europa wilden veel emigranten naar Zuid-Amerika waar een nieuwe toekomst lag. Aanvankelijk waren passagiers een overlast voor de KHL, daarom werd een landverhuizershotel gebouwd. Hier werden emigranten eerst ontsmet, anders werden ze op kosten van de rederij teruggestuurd. Een goede verzorging was voor de KHL dus een economisch belang. Het landverhuizershotel kon 900 mensen herbergen. Tot 1935 bleef het gebouw een hotel, daarna viel het doek als gevolg van het faillissement van de KHL. Er kwam wel een doorstart, maar het hotelgebouw werd afgestoten. In de ruimte waarin we nu verblijven, verkochten kantoorklerken tickets aan passagiers. Alleen de lampen zijn van elders, de rest is nog origineel zoals het in 1921 was. In de tijd van het landverhuizershotel waren er stapelbedden van Auping. Sinds 2004 is het gebouw een hotel en leverde Auping eveneens de bedden voor de 117 kamers. Na 1935 had het gebouw verschillende functies. Nadat 700 Joodse passagiers als propagandastunt van de Nazi's in 1939 met de *St. Louis* vanuit Hamburg mochten vertrekken naar Cuba, maar daar niet welkom bleken, keerden zij terug naar Europa. Het Nederlandse deel van de passagiers werd ondergebracht in het Lloyd Hotel. In juni 1940 werden zij overgeplaatst naar andere kampen. Het hotel bleef leeg tot aan de Februaristaking van 1941 toen 200 stakingsleiders er gevangen werden gezet. Na de Tweede We-

reldoorlog bleef het een gevangenis, maar nu voor collaborateurs en NSB'ers. In 1965 voldeed het gebouw niet meer aan de gevangenisvoorschriften en werd het gebouw omgevormd tot de eerste rijksinrichting voor jongens die een heropvoedingsprogramma moesten volgen. In 1989 kwam daar aan een einde. Destijds was het gebied een verlaten haventerrein en kwamen er gelegaliseerde krakers te wonen. In 1996 werd er een prijsvraag uitgeschreven voor dit woongebied en kreeg het gebouw een hotelbestemming. Het gebouw was in de jaren daarvoor nogal mishandeld en moest flink worden opgeknapt. Dat duurde uiteindelijk acht jaar, eind augustus 2004 werd het Lloyd Hotel geopend. Met diverse doorbraken in het gebouw haalde MDRVD Architecten de beladen stemming uit het gebouw. Allerlei doelgroepen komen er nu in samen, want het is een een- tot en met vijf-sterren hotel. In het trappenhuis komt het verhaal van de geschiedenis van het gebouw in beeld, met beeldmateriaal, zoals kleding, affiches, en aandelen, over alle periodes. Aan het eind van het betoog dankt Carolien Stolte Piet Boogert voor zijn heldere verhaal dat een zeldzaam inkijkje gaf in de geschiedenis van het gebouw.

2. **Verslag van de 110de algemene ledenvergadering, gehouden in Antwerpen op 26 mei 2018**
Misschien is het toeval, maar ook in Antwerpen was het een bijzonder warme dag. Het verslag, dat door secretaris Ron Brand vooraf is toegestuurd en wordt pagina voor pagina doorgenomen. Dit geeft geen aanleiding tot het maken van opmerkingen, zodat het met dankzegging aan de secretaris wordt vastgesteld.
3. **Verslag van de secretaris over het jaar 2018**
Ook dit vooraf rondgestuurde verslag wordt doorgenomen en geeft eveneens geen aanleiding tot vragen of opmerkingen en wordt eveneens met dank aan de secretaris vastgesteld.

Carolien Stolte geeft nog een update. De nieuwe website van de Linschoten-Vereeniging wordt inmiddels goedbezocht, met dank aan bestuurslid en webmaster Stefan Deconinck. Ook de verhuizing van de voorraad delen van de Linschoten-Vereeniging is inmiddels achter de rug. De boeken stonden in tientallen dozen jarenlang opgesteld in het Corts Huis in Enkhuizen. Omdat het pand verkocht gaat worden, moesten de boeken er worden weggehaald. Gezocht is naar een alternatieve bewaarplaats, maar die is niet gevonden. Uiteindelijk is besloten de complete boekenvoorraad te verkopen aan Antiquariaat Kok in Amsterdam. In twee sessies is de voorraad opgehaald en het bestuur denkt dat de boeken bij Kok een goed thuis hebben. Wie een oud deel van de serie zoekt, kan dus daar terecht. Met de verkoop van de boekenvoorraad is ook een einde gekomen aan de werkzaamheden van Ton Leenders die jarenlang bemiddelde tussen vraag en aanbod. Het bestuur en de leden zijn hem hiervoor zeer erkentelijk en Carolien overhandigt hem als dank een fraai boeket en een cadeau-bon. Dit wordt door de aanwezigen onderstreept met een applaus.

4. **Verslag van de penningmeester over het jaar 2018; verslag kascommissie**
Allereerst is het woord aan de kascommissie, bestaande uit de heren W.E. Bornhaupt en G.Th. Pauli, die de financiële cijfers van de vereniging over 2018 controleerden. De heer Bornhaupt voert het woord en geeft aan dat het controleren van de boeken nogal wat voeten in de aarde had vanwege de grote moeite die door het bestuur is gedaan om de bankrekening bij de ABN-AMRO over te zetten naar de nieuwe penningmeester. Daardoor kon de penningmeester pas zeer kort voor de ledenvergadering inzicht verschaffen in de bankgegevens. Op 26 juni jl. is de kascommissie bijeen gekomen en hebben de heren Bornhaupt en Pauli de boeken over 2018 gecontroleerd en in orde bevonden. De ter inzage aangeboden stukken geven een getrouw beeld van de staat van de financiën van de vereniging. Voorgesteld wordt dan ook om de penningmeester te dechargeren voor het gevoerde financiële beleid. De aanwezige leden onderstrepen dit met een applaus.

Vervolgens krijgt penningmeester Martijn Punt het woord die een toelichting geeft op de financiële cijfers. Allereerst verontschuldigt hij zich dat de financiële stukken niet konden worden verzonden en pas ter vergadering beschikbaar zijn. Het resultaat is positief ten opzichte van de cijfers van 2017 toen twee delen in onze serie werden uitgebracht en er dus twee boekpresentaties waren. Desondanks laat de staat van baten en lasten nog steeds een negatief resultaat zien van bijna 8.000 euro. Dit lijkt structureel te zijn. De ervaring leert dat de bijdrage van fondsen terugloopt en de contributie-inkomsten vielen ook lager uit.

De boekenvoorraad boeken, die in het Cortis Huis Enkhuizen was opgeslagen, moest daar weg vanwege de verkoop van het pand. Opslag elders is overwogen, maar dit zou dermate hoge kosten met zich meebrengen dat het bestuur heeft besloten om de boekenvoorraad te verkopen aan Antiquariaat Kok in Amsterdam. De opbrengst hiervoor valt onder het boekjaar 2019.

5. Begroting voor het jaar 2019

De begroting voor 2019 laat een iets lager bedrag aan contributie-inkomsten zien. De verkoop van de boekenvoorraad levert 750 euro op. De verdere kosten blijven vrijwel gelijk aan die in 2018. Het negatieve saldo komt dan uit op ca. 10.000 euro. De penningmeester waarschuwt dat als er niets wordt gedaan er teveel wordt ingeteerd op het vermogen. Er moeten daarom maatregelen worden genomen, anders bestaat de Linschoten-Vereeniging over een aantal jaar niet meer. Voorzitter Carolien Stolte vult aan dat deze ontwikkeling al enkele jaren aan de gang is en dat daarom het voorstel aan de leden wordt voorgelegd om de contributie met ingang van 2020 te verhogen. Niets doen betekent dat de Vereeniging binnenkort wordt bedreigd in haar voortbestaan. Diverse rekenmodellen passeerden de revue en uiteindelijk is een helder voorstel geformuleerd. De volgende contributiebedragen worden aan de leden voorgelegd:

- * Gewone leden: 30 euro (nu 22,50 euro)
- * Plus-leden: 47,50 euro (nu 40,00 euro)
- * Buitenlandse leden: 52,50 (nu 45,00 euro)
- * Studentleden: 14,00 euro (ongewijzigd)

Het voorstel wordt in stemming gebracht, waarbij niemand tegenstemt of zich van stemming onthoudt. Het bestuursvoorstel is hiermee aangenomen. Carolien Stolte dankt de leden voor hun steun en lidmaatschap.

6. Bestuurswisselingen

Er zijn dit jaar geen bestuurswisselingen. De bestuursleden Stefan Deconinck en Michael Limberger zijn aftredend en stellen zich wederom beschikbaar voor het bestuur. De leden verklaren zich hiermee akkoord, waarmee zij als zodanig voor een nieuwe termijn worden benoemd.

7. Voortgang der werken

Carolien Stolte memoreert dat deel 118 op 16 november 2019 wordt gepresenteerd. De locatie wordt nog bekend gemaakt.

Voor 2020 staat een omvangrijk deel op de rol, dat waarschijnlijk in twee banden wordt uitgebracht. Het betreft de dagboekantekeningen en tekeningen van Pieter van Oort (1804-1834). Bestuurslid Andreas Weber is de bezorger van deze uitgave. Mochten dit de delen 119 en 120 worden, dan loopt de nummering van de delen weer synchroon met de jaren, iets dat de voorzitter verheugt.

Deel 121 verschijnt dan in 2021 en betreft het dagjournaal van militair ingenieur Carl Friedrich Reimer tijdens zijn inspectiereis met de Militaire Commissie in de Oost (1789-1793). De eerste versie van het manuscript wordt aan het eind van dit jaar of in de loop van 2020 verwacht.

Op de longlist staan verder voor de komende jaren verschillende interessante uitgaven, maar nieuwe aanbiedingen blijven binnenkomen. De vereniging bevindt zich in een luxepositie omdat zij voor de komende jaren gegarandeerd is van interessante kopij. Wat dat betreft is er een duidelijk bestaansrecht voor de uitgaven van de Linschoten-Vereeniging.

8. Rondvraag

De heer C.G. Brouwer spreekt zijn verbazing uit over de vermelding in Nieuwsbrief 2019-I over het resolutieboek van Pieter van den Broecke. Dit resolutieboek zou verloren zijn gegaan, maar onlangs weer zijn teruggevonden en overgedragen aan de Universiteitsbibliotheek Leiden. De heer Brouwer geeft echter aan dat de kopie hiervan evenals het originele document al lang bekend zijn en dat hij erover heeft gepubliceerd. Over zijn aandeel hierin wordt in het bericht niet gesproken. De secretaris legt uit dat het bericht hierover kwam van de auteur van het genoemde blog. Hij belooft de mededeling van de heer Brouwer aan hem terug te koppelen en een aanvulling op te nemen in de volgende Nieuwsbrief.

9. Sluiting

Hierop sluit Carolien Stolte de vergadering en dankt zij de aanwezige leden voor hun aanwezigheid.

Na het officiële gedeelte volgt nog de uitreiking van de Linschoten-Penning 2019 aan de redactie van VPRO Reisseries.

De capabele jury van de Linschoten-Penning 2019 bestond uit Ruud Paesie, Alicia Schrikker en Andreas Weber. Namens hen is Alicia Schrikker aanwezig en zij leest het juryrapport voor. De Linschoten-Penning 2019 is bestemd voor VPRO Reisseries vanwege het indrukwekkend aantal reisseries, meer dan 40 in 10 jaar tijd, en dat daardoor is uitgegroeid tot een instituut.

De tekst van dit rapport is te vinden op de website: <https://www.linschoten-vereening.nl/nl/18-linschoten-penning/77-linschoten-penning-2019>

Vervolgens wordt de Linschoten-Penning onder luid applaus uitgereikt aan Nicole Frints, senior producer, en Hans Simonse, coördinerend eindredacteur. Namens hen spreekt Hans Simonse een dankwoord uit.

Hans Simonse dankt de jury en de Linschoten-Vereeniging voor de waardering van het werk, want we staan hiermee stil bij toen jaar gedegen reisjournalistiek in een doorgaans vluchtige, oppervlakkige en door de waan van de dag aangestuurde televisieprogrammering. Het juryrapport klonk de redactie van VPRO reisseries dan ook als muziek in de oren en de erkenning stimuleert om door te gaan. Toch was er ook een kritische noot. Onze vereniging is vernoemd naar Jan Huygen van Linschoten, die als koopman, ontdekkingsreiziger, tekenaar en schrijver aan de wieg stond van de Nederlandse zeevaart naar Azië. Hij kopieerde geheime Portugese zeekaarten met onbekende routes en kusten. In zijn geschriften gaf hij informatie op over de te volgen route naar onder andere Java, China en Japan. Zijn boeken zouden enkele jaren later gebruikt worden bij de zeereizen van de Engelse Oost-Indische Compagnie en de VOC. De Linschoten-Vereeniging koestert Jan Huygen van Linschoten, maar dit is ook de tijd waarin steeds meer vragen worden gesteld over de helden van weleer. Was Jan Huygen Linschoten naast zijn vele verdiensten, misschien wel zonder het zelf te weten, mogelijk een wegbereider van de slavenroutes geweest? De herbezinning op onze rol in de mensonwaardige slavernij is hoogst actueel en in volle gang. Hans Simonse meende dat Jan Huygen Linschoten waarschijnlijk dicht bij het vuur zat. Hij riep op om enkele knappe koppen binnen de vereniging zich daar maar eens over te laten buigen. Ook stak hij de hand in eigen boezem door aan te geven dat de reisseries over 100 jaar misschien wel verfoeid worden vanwege de CO2-uitstoot die het maken er van met zich meebracht.

Hij besloot zijn dankwoord met enkele in het oog springende overeenkomsten tussen Jan Huygen van Linschoten en de VPRO reisseries: allebei zoeken ze naar routes en doorgangen om andere werelden en werkelijkheden te ontdekken en te ontsluiten. En beiden delen die ervaringen en kennis gretig door er over te publiceren. Publiceren om grote groepen de mogelijkheid te geven kennis te maken met delen van de wereld die ze anders nooit zouden leren kennen. In de tijd van Jan Huygen van Linschoten was dat een niet ongevaarlijke klus. Ziektes, schipbreuk en ander onheil lagen altijd op de loer. Helaas spelen gevaar en veiligheidsrisico's nu 400 jaar later weer of nog steeds een rol bij het maken van onze reisseries. Risico op ontvoering of erger, het lijkt wel of we nog steeds in de tijd van Jan Huygen Linschoten leven.

Inmiddels zijn nieuwe series over Rusland, de Stanlanden, China, en Midden-Amerika in voorbereiding. Het ontvangen van de Jan Huygen Linschotenprijs stimuleert om na te denken over misschien wel reisserie met de slavenroutes als uitgangsperspectief. Er zijn naast overeenkomsten ook verschillen met de aanpak van Jan Huygen Linschoten: zijn nieuwsgierigheid was onverzadigbaar. Geen verhaal zo onaannemelijk of hij noteerde het. Op Java stroomde een rivier die het hout dat erin viel veranderde in steen. Op de Molukken leefde een unieke 'paradijsvogel' die altijd moest blijven vliegen omdat hij geen poten had. In het huidige tijdsgewricht zou zo iets nepnieuws heten en daar houden de VPRO reisseries zich natuurlijk verre van.

Het laatste inhoudelijke deel van de bijeenkomst werd verzorgd door Ron Brand, secretaris van de Linschoten-Vereeniging en conservator bij het Maritiem Museum Rotterdam. In zijn lezing, getiteld 'Boeken aan boord. Luxe en leescultuur aan boord van Nederlandse passagiersschepen, in het bijzonder die van de Koninklijke Hollandsche Lloyd', ging hij in op de vraag waarom er aan boord van passagiersschepen wordt gelezen. De scheepsbibliotheek diende verschillende doelen: tijdverdrijf, de mogelijkheid om informatie te zoeken over het te bezoeken land, en de mogelijkheid voor het opdoen van sociale contacten in de bibliotheek als ruimte. Hij legde verder uit hoe bibliotheken aan boord ontstonden in de tijd dat de stoomschepen verschenen en rederijen een vaste dienstregeling kon aanhouden. Om zich als rederijen van elkaar te kunnen onderscheiden kwam er rond de eeuwwisseling meer comfort en luxe voor de passagiers en hiervoor trokken zij belangrijke architecten

aan. De bibliotheken in die beginperiode verwezen meestal naar de plaats waar gelezen kon worden en niet, of in ieder geval niet alleen, naar een verzameling boeken. Hij liet zien hoe die werden georganiseerd en ingericht. De boekenkasten werden in de wanden ingebouwd en voorzien van glazen of paneeldeuren, om te voorkomen dat de boekbanden bij een onverwachte schommeling van het schip van de planken zouden vallen, maar misschien ook wel om de boeken te beschermen tegen ongeautoriseerd gebruik door de passagiers. Verder waren er schrijftafels en comfortabele fauteuils en sofa's. ze waren zwaar om schuiven te voorkomen bij een onverwachte schommeling van het schip. De scheepsbibliotheken kenden ook regels en richtlijnen. Ron Brand illustreerde zijn verhaal met veel beeldmateriaal en liet ook enkele vondsten zien vanuit de catalogi van de scheepsbibliotheken van de schepen van de Koninklijke Hollandsche Lloyd.

Vervolgens konden de leden het trappenhuis van het Lloyd Hotel bezoeken waar aandacht wordt besteed aan de historie van het gebouw. Ten slotte werd de bijeenkomst afgesloten met een drankje en een hapje op zonovergoten het terras van het Lloyd Hotel.

Pijnacker, 9 november 2019

Ron Brand, secretaris